

УДК 657.6:657.44

Т. О. Меліхова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри облік, аналіз, оподаткування та аудит,
Запорізька державна інженерна академія
Н. С. Ніколаєнко,
магістр ОА-15, Запорізька державна інженерна академія

РОЗРОБКА ПРОГРАМИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

T. Melikhova,
Cand. Sci. (Econ.), associate professor of Accounting and Auditing Department
of Zaporizhzhia State Engineering Academy
N. Nikolaenko,
master AA-15. of Zaporizhzhia State Engineering Academy

THE DEVELOPMENT OF AUDIT IN INVENTORY FOR IMPROVING FINANCIAL SECURITY AT THE ENTERPRISE

Авторами статті обґрунтовано мету та завдання проведення аудиту виробничих запасів, розроблено програму аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. У роботі розроблено програму аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства, яка включає: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора, а саме для перевірки правильності: визначення залишку виробничих запасів на початок періоду, віднесення до виробничих запасів, оформлення первинних документів з виробничих запасів, віднесення виробничих запасів до субрахунків, оцінки запасів при надходженні, оцінки запасів при їх використанні, кореспонденції рахунків з виробничих запасів, відображення вартості у Балансі, визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку виробничих запасів, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства.

The authors of the article substantiate the goal and objectives of the audit of inventory, a programme of audit of inventory for improving financial security. In this work authors had developed the auditing programme of inventory to improve financial security at the enterprise, which includes: questionnaire, the overall audit plan, audit programme, auditor's working papers, which are used to verify: the determination of the rest of inventory for beginning of the period, the assignment of inventory, registration of initial inventory documents, classification of inventory by the accounts, evaluation of goods on arrival, stock assessment on usage, correspondence accounts for inventory, representation of the value in the Balance, inventory balance determination by the end of the period. The proposed methodology of the audit will allow the auditor reaching the all aspects of inventory accounting at the enterprise, to analyze the correctness, timeliness and legality accounting of inventory, to detect breaks, to audit qualitatively and to rise up the financial security of the enterprise.

Ключові слова: аудит, виробничі запаси, анкета, загальний план, програма перевірки, робочий документ аудитора, фінансова безпека.

Key words: audit, inventory, questionnaire, the General plan, the inspection programme, auditor's working document, financial security.

ВСТУП

Робота кожного підприємства неодмінно пов'язана із рухом виробничих запасів. Важливою умовою для забезпечення їх збереження та правильності здійснення обліку є вчасне та правильне документальне оформ-

лення операцій з надходження, вибуття та зберігання на підприємстві виробничих запасів. Тому актуальною проблемою на сьогодні стає перевірка правильності, своєчасності та законності ведення обліку виробничих запасів.

Таблиця 1. Анкета перевірки виробничих запасів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	Скільки років Ви працюєте на підприємстві?				
	0-1				
	1-5				
2	5 і більше				
	Який метод вибуття запасів використовується на підприємстві:				
	- ffo				
3	- середньозваженої собівартості				
	Надходження виробничих запасів оформлюються:				
	- накладна;				
4	- товарно-транспортна накладна;				
	- прибутковий ордер;				
	- акт про приймання матеріалів				
5	Відпуск у виробництво оформлюються:				
	- Лімітно-забірна картка				
	- Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів				
6	- Матеріальний звіт				
	Чи можна відпускати виробничі запаси без довіреності				
	Чи використовується для обліку виробничих запасів на складі Картка складського обліку матеріалів?				
7	Чи використовується для взаємоз'язку складського та бухгалтерського обліку Відомість обліку залишків матеріалів на складі?				
	На якому рахунку обліковуються виробничі запаси:				
	- 20				
8	- 23				
	- 26				
	- 28				
9	Чи є на підприємстві наказ про облікову політику?				
	Як відображається в обліку отримання виробничих запасів від постачальника на умовах наступної оплати:				
	- Дт 201 Кт 311				
10	- Дт 201 Кт 631				
	- Дт 201 Кт 361				
	Як відображається в обліку відпуск матеріалів у виробництво:				
11	- Дт 23 Кт 201				
	- Дт 201 Кт 23				
	- Дт 26 Кт 201				
12	Як відображається в обліку отримання виробничих запасів від підзвітної особи:				
	-- Дт 201 Кт 372				
	-- Дт 372 Кт 301				
13	-- Дт 372 Кт 201				
	Як відображається в обліку Внесення виробничих запасів до статутного капіталу підприємства:				
	- Дт 201 Кт 46				
14	- Дт 201 Кт 40				
	- Дт 201 Кт 631				
	Яка періодичність проведення інвентаризації виробничих запасів:				
15	- раз на рік				
	- двічі на рік				
	- не проводиться				
16	Як ведеться облік виробничих запасів:				
	- вручну				
	- автоматизовано				
17	- комбіновано				
	Хто приймає рішення про закупівлю та відпуск у виробництво виробничих запасів:				
	- керівник				
18	- головний бухгалтер				
	- начальник виробництва				

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемними питаннями аудиту виробничих запасів займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф.Ф., Гончарук Я.А., Гордієнко Н.І., Давидов Г.М., Дерій В.А., Іванова Н.А., Карпенко М.Ю., Кулаковська А.П., Огійчук М.Ф., Піча Ю.В., Савченко В.Я., Сахарцева І.І., Усач Б.Ф. та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення аудиту виробничих запасів. Проте саме питання розробки програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою аудиту виробничих запасів є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснених операцій з виробничих запасів підприємства і правильності їх відображення в обліку.

Завдання проведення аудиту виробничих запасів: оцінити стан аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів, які здійснювало

Таблиця 2. Загальний план проведення аудиту виробничих запасів

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, визначення аудиторського ризику, планування аудиту виробничих запасів	Статут підприємства, Звіти попередніх, перевірок, накази		
Основний	Перевірити правильність визначення залишку виробничих запасів на початок періоду. Перевірити правильність віднесення до виробничих запасів. Перевірити правильність оформлення первинних документів з виробничих запасів. Перевірити правильність віднесення виробничих запасів до субрахунків. Перевірити правильність оцінки запасів при надходженні. Перевірити правильність оцінки запасів при їх використанні. Перевірити правильність кореспонденції рахунків з виробничих запасів. Перевірити правильність відображення вартості у Балансі. Перевірити правильність визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	Накладна, товарно-транспортна накладна, прибутковий ордер, акт про приймання матеріалів, лімітно-забірна картка, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, матеріальний звіт, картка складського обліку матеріалів, відомість обліку залишків матеріалів на складі, доручення, журнал, головна книга, Баланс		
Завершальний	Складання аудиторського звіту і висновку	Звіт		

підприємство за період, що перевіряється; виконати перевірку своєчасності та правильності відображення в обліку виробничих запасів; здійснити перевірку додержання підприємством вимог нормативних документів, які регламентують порядок ведення обліку виробничих запасів.

Анкету перевірки виробничих запасів подано в таблиці 1. У програмі аудиту виробничих запасів відобра-

жає основні процедури для вирішення основних завдань аудиторської перевірки.

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту виробничих запасів (табл. 2). План аудиту є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах аудиту і строків їх виконання із зазна-

Таблиця 3. Програма аудиту виробничих запасів

№	Мета	Перелік аудиторських процедур	Критерії якості	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	Впевнитись у відповідності залишку на початок виробничих запасів	Перевірити правильність визначення залишку виробничих запасів на початок періоду	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	В3-1			
2	Впевнитись у правильності віднесення до виробничих запасів	Перевірити правильності віднесення до виробничих запасів	А, Б, В, Г	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-2			
3	Впевнитись у правильності і повності оформлення первинних документів	Перевірити правильність оформлення первинних документів	А, Б, В, Г, Д	Документальний формальний, по суті, вибірковий	В3-3			
4	Впевнитись у правильності віднесення виробничих запасів до відповідних субрахунків	Перевірити правильність віднесення виробничих запасів до субрахунків	А, Б, В, Г, Д	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-4			
5	Впевнитись у правильності оцінки запасів при надходженні	Перевірити правильність оцінки запасів при надходженні	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-5			
6	Впевнитись у правильності оцінки запасів при їх використанні	Перевірити правильність оцінки запасів при їх використанні	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-6			
7	Впевнитись у правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів	Перевірити правильність кореспонденції рахунків з виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-7			
8	Впевнитись у правильності відображення вартості у Балансі	Перевірити правильність відображення вартості у Балансі	А, Б, В, Г, Е	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	В3-8			
9	Впевнитись у правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	Перевірити правильність визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	В3-9			

Критерії якості аудиторської перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є

Таблиця 4. Робочий документ аудитора
ВЗ-1 — перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду

Рахунок	Баланс на кінець попереднього періоду	Баланс на початок звітного періоду	Головна книга	Відхилення	
				балансу на початок звітного періоду від балансу на кінець попереднього періоду	Балансу на початок звітного періоду від головної книги

Таблиця 5. Робочий документ аудитора
ВЗ-2 — перевірка правильності віднесення до виробничих запасів

Вид запасів	За даними підприємства	За даними аудиту			Відхилення
		утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності	перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва	утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством	

Таблиця 6. Робочий документ аудитора
ВЗ-3 — перевірка правильності оформлення первинних документів з виробничих запасів

Первинний документ						примітки
назва	№	дата	сума	підпис	печатка	

Таблиця 7. Робочий документ аудитора
ВЗ-4 — перевірка правильності віднесення виробничих запасів до субрахунків

Субрахунки	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення
201 «Сировина й матеріали»			
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»			
203 «Паливо»			
204 «Тара й тарні матеріали»			
205 «Будівельні матеріали»			
206 «Матеріали, передані в переробку»			
207 «Запасні частини»			
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»			
209 «Інші матеріали»			

Таблиця 8. Робочий документ аудитора
ВЗ-5 — перевірка правильності оцінки запасів при надходженні

Напрямок надходження	За даними підприємства	За даними аудиту		Відхилення
		Формування собівартості з таких витрат	сума	
При придбанні у постачальника		суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельних витрат; інших витрат		
При виготовленні власними силами		витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за П(С)БО 16 «Витрати»		
При внесенні до статутного капіталу		справедливої вартості, погодженої із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первинної вартості запасів, придбаних у постачальника		
При безоплатному отриманні		справедлива вартість		
При отриманні внаслідок обміну на подібні активи		балансова вартість переданих запасів		
При отриманні внаслідок обміну на неподібні активи		справедлива вартість отриманих запасів. До собівартості не включаються витрати: понаднормові витрати і нестачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші витрати		

Таблиця 9. Робочий документ аудитора
ВЗ-6 — перевірка правильності оцінки запасів при їх використанні

Період	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення
	метод	сума	метод	сума	

**Таблиця 10. Робочий документ аудитора
ВЗ-7 — перевірка правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів**

Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудиту			Відхилення та запропоноване виправлення		
	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума

**Таблиця 11. Робочий документ аудитора
ВЗ-8 — перевірка правильності відображення вартості у Балансі**

Період	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення
	метод	сума	метод	сума	

**Таблиця 12. Робочий документ аудитора
ВЗ-8 — перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду**

Рахунок	Баланс	Головна книга	Журнал	Відхилення	
				Балансу від головної книги	Головної книги від журналу

ченням джерел інформації [1]. Аудит виробничих запасів підприємства авторами рекомендується проводити в кілька етапів.

При первинному аудиті процедури аудиту будуть залежати від рівня довіри до результатів попереднього аудиту. Якщо аудит буде базуватися на даних попереднього аудиту, то необхідно уважно вивчити його робочі документи або детально організацію обліку виробничих запасів, чи адекватним був підхід попереднього аудитора. Програму аудиту виробничих запасів наведено в таблиці 3.

Для вирішення поставлених завдань аудиту виробничих запасів пропонуємо робочі документи аудитора (табл. 4—12), які, на думку авторів, стануть обґрунтованими доказами якісного проведення аудиту виробничих запасів.

ВИСНОВКИ

У роботі розроблено програму аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку виробничих запасів, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства.

Література:

1. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту касових операцій для підвищення ефективності діяльності підприємства / Т.О. Меліхова, Т.В. Манойло // Регіональна бізнес-економіка та управління. — 2013. — № 2. — С. 97—106.
2. Меліхова Т.О. Удосконалення документального забезпечення аудиту розрахунків з підзвітними особами з метою якісного проведення перевірки / К.О. Новосолова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2012. — Вип. 36. — С. 108—116.
3. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту ефективності використання основних засобів на підприємстві / Т.О. Меліхова, О. Буркова // Економічний аналіз. — 2012. — Вип. 11. — Ч. 4. — С. 257—264.

References:

1. Melikhova, T.O. and Manojlo, T.V. (2013), "Develop a program audit of cash transactions to improve the efficiency of enterprise activity", Regional'na biznes-ekonomika ta upravlinnia, vol. 2, pp. 97—106.
2. Melikhova, T.O. and Novos'olova, K.O. (2012), "Improvements documentary providing audit settlements

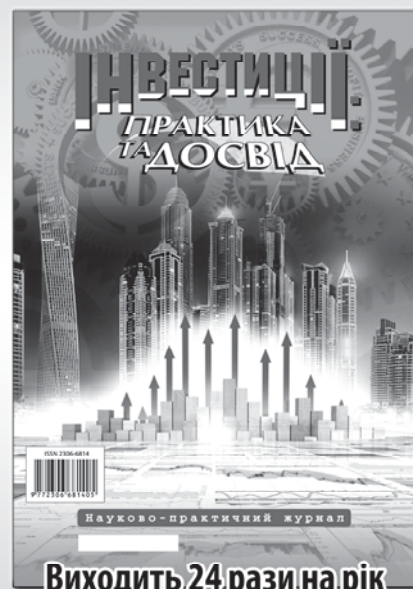
with accountable accountable persons for the purpose of quality inspection", Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv's'koi systemy Ukrainy, vol. 36, pp. 108—116.

3. Melikhova, T.O. and Burkova, O. (2012), "Develop a program effectiveness audit of the use of fixed assets in the enterprise", Ekonomichnyj analiz, vol. 11, no. 4, pp. 257—264.

Стаття надійшла до редакції 19.12.2016 р.

ІНВЕСТИЦІЇ. ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Передплатний індекс: 23892

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ